

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
שרון ניר
אביגדור ליברמן
עודד פורר
יבגני סובה
יוליה מלינובסקי
חמד עמאר

5006/25/פ

הצעת חוק מעמד המשרת בשירות צבאי או לאומי, התשפ"ה–2024

- מטרת החוק 1. מטרת חוק זה היא לעגן את מעמדה של אוכלוסיית המשרתים בשירות צבאי או אזרחי ולהקנות לה זכויות יתר.
- הגדרות 2. בחוק זה –
- "לוחם" – חייל משוחרר זכאי כהגדרתו בסעיף 1א7(א) לחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד–1994¹;
- "מקום ציבורי" – כהגדרתו בחוק שיווי זכויות האישה, התשי"א–1951²;
- "משרת" – המשרת, או ששירת בעבר, בשירות סדיר או בשירות לאומי, לתקופה של 24 חודשים לפחות;
- "משרת מילואים" – חייל מילואים כהגדרתו בחוק שירות מילואים, התשס"ח–2008³;
- "רשות ציבורית" – כהגדרתה בסעיף 15א(א) לחוק האזרחים הוותיקים, התש"ן–1989⁴;

¹ ס"ח התשנ"ד, עמ' 132.

² ס"ח התשי"א, עמ' 248.

³ ס"ח התשס"ח, עמ' 502.

⁴ ס"ח התש"ן, עמ' 26.

"שירות לאומי" – שירות אזרחי כהגדרתו בחוק שירות אזרחי, התשע"ז–2017⁵, או שירות לאומי-אזרחי כהגדרתו בחוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד–2014⁶;

"שירות סדיר" – כהגדרתו בחוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו–1986⁷;

"שירות ציבורי" – שירות הניתן לציבור על ידי רשות ציבורית, בדרך מפגש פנים אל פנים, למעט טיפול רפואי.

3. תעודת משרת (א) המסיים שירות סדיר או שירות לאומי, יהיה זכאי לתעודת משרת שתוענק לו בתום השירות; משרת שסיים את שירותו טרם כניסת חוק זה לתוקף זכאי לתעודת משרת.

(ב) השר הממונה על רשות השירות הלאומי-אזרחי (להלן – השר) יקבע בתקנות כללים לעניין אופן הנפקת וחלוקת תעודות משרת, כולל אפשרויות להחזקת תעודה קשיחה ותעודה דיגיטלית; על השר להתקין תקנות בתוך שלושה חודשים מיום פרסום חוק זה ברשומות.

4. העדפה מותרת (א) על אף האמור בכל דין, אין לראות בהענקת העדפה או הנחה בשירותים או מוצרים למשרת, בתמורה או שלא בתמורה, בין שמדובר בשירות ציבורי ובין שמדובר בשירות הניתן על ידי גוף אחר, הפליה פסולה.

(ב) על אף האמור בכל דין, בבחינת מועמדות לשירות המדינה, ניתן להורות על מתן עדיפות למועמד שהוא משרת.

5. הטבות המדינה בדיוור (א) למשרת, או לבן זוגו, תינתן זכות להשתתף בתכניות המדינה המעניקות הנחה או סבסוד עבור רכישת דירה.

(ב) על אף האמור בכל דין, קדימות יתירה בתכניות כאמור בסעיף קטן (א), תינתן למשרת שהינו לוחם.

6. סבסוד לימודים על-תיכוניים לא יינתן סבסוד מטעם המדינה, מכל סוג שהוא, למוסד לימודים על-תיכוני, במישרין או בעקיפין, עבור מי שאינו משרת.

7. פטור משירות מי ששחרר משירות סדיר ומשירות לאומי-אזרחי, מטעמים רפואיים, וכן עולה חדש שעלה לישראל לאחר הגיעו לגיל 24, לא ייחשבו כמי שלא שירת לעניין חוק זה.

⁵ ס"ח התשע"ז, עמ' 632.

⁶ ס"ח התשע"ד, עמ' 380.

⁷ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

8. הוראת מעבר . מי שמלאו לו 24 שנים עם כניסת חוק זה לתוקפו, ולא שירת, לא יראו אותו כמי שלא שירת לעניין חוק זה.

9. תיקון פקודת מס הכנסה – בפקודת מס הכנסה⁸ –

(1) אחרי סעיף 39א יבוא :

"זיכוי לחייל לוחם 1א39. בחישוב המס של תושב ישראל משרת מילואים שהוא לוחם, תובא בחשבון נקודת זיכוי אחת; בסעיף זה, "לוחם" – חייל משוחרר זכאי כהגדרתו, בסעיף 1א7(א) לחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד–1994."

(2) בסעיף 166, אחרי סעיף קטן (1א) יבוא :

"(2א) ניכה מעסיק מס עבור עובד שהוא משרת מילואים לפי סעיף 164, יקוזז 5% מתוך סכום המס שניכה, כאמור בסעיף קטן (א), עבור תשלום שכרו של אותו עובד."

ד ב ר י ה ס ב ר

"מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבָּאתָם אֹתָהּ וְאֶהְרֶךְ (במדבר א, ג). משחר הדורות, מאז התהוותו לעם, תודעת השירות וההתייצבות למשימה הלאומית מהווה ערך מכונן בזהותו של העם היהודי. עם המורכב מפרטים המקדשים את החיים ומחזיקים כל העת את טובת הכלל וצרכי הציבור.

בראשית הציונות, קיבלו שוב ערכים אלו ביטוי מעשי בהקמת מחתרות וארגוני הגנה על העם והארץ. כאשר קמה מדינת ישראל, ומסביבה מדינות עוינות ואויבים רבים, הוקם צבא ההגנה לישראל כצבא העם לצד חובת גיוס לכל אזרח.

עם השנים, הלך וגדל מספר הצעירים הנמנים על מגזרים הפטורים מגיוס מסיבות שונות, היסטוריות ואחרות, והגיוס והשירות בצה"ל ובשירות הלאומי נותר מנת חלקם של מגזרים מסוימים הנושאים באחריות ובזכות לשרת את עם ישראל. אלו המתייצבים לקריאה ומתגייסים למשימתם עושים זאת מתוך תחושת שליחות והבנת הצרכים הלאומיים ורובם רואים בשירות זכות גדולה, ובכל זאת, השלכות הנטל אינן מבוטלות וכרוכות במחירים כבדים. יסוד קיומנו כעם הוא ההכרה שהנושאים באחריות ומשרתים הם הם הביטוי המובהק לתורת וערכי ישראל. ספרא וסייפא בכל תחומי החיים.

⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

על פי הנתונים האחרונים, כחמישים אחוז מברי הגיוס בקרב אזרחי ישראל, אינם מתגייסים לשירות צבאי או אזרחי. רבבות צעירים אינם משרתים את המדינה אך נהנים מהטבות רבות שהיא מעניקה. המלחמה שנפתחה עלינו בחג שמחת תורה התשפ"ד, חייבה את מדינת ישראל להעריך מחדש את צרכי הביטחון. המשימות המוטלות על גופי הביטחון, ובראשם צבא ההגנה לישראל, מחייבים התעצמות והרחבה של הצבא, בדגש על המערך הלוחם. המלחמה והשלכותיה, חידדו מחדש את חוסר הצדק בכך שעול השירות מוטל על כתפיהם של מעטים כל כך. ניסיונות רבים נעשו לאורך השנים, לחייב גיוס של אוכלוסיות נוספות. אולם בפועל, שינוי קטן מאוד נעשה, אם בכלל.

הנתונים מראים כי ההטבות שמעניקה המדינה ברכישת דירה, בסבסוד לימודים אקדמיים או לימודים בישיבה, נאמדים במיליארדים רבים מדי שנה. מן הראוי שהמדינה תעניק הטבות אלה, לאזרחים המקדישים ממיטב שנותיהם כדי לשרת את המדינה והחברה בישראל. לפיכך, הצעת החוק הזו מבקשת לקבוע בראש ובראשונה קביעה ערכית ומוסרית – כל אזרחי המדינה נדרשים לשרת את המדינה, בשירות צבאי, לאומי או אזרחי. הטבות שמעניקה המדינה בתחומים שונים, תינתנה למשרתים, באופן בלעדי או בקדימות על פני אחרים.

מתקפת כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023), המלחמה הארוכה שפרצה בעקבותיה והאבדות הרבות בקרב חיילי צה"ל, הביאו כאמור את צה"ל לצורך משמעותי בהגדלת כוח האדם, הן במערך השירות הסדיר והן במערך המילואים. למרבה הכאב, גם מצבה הביטחוני של מדינת ישראל כיום, בעיצומה של המלחמה, לא מביא לשינוי משמעותי בתפיסת הגיוס לצה"ל בקרב אותם ציבורים שלא משתתפים בנטל.

במקביל לדיונים על הרחבת מנעד המגזרים השותפים לנטל על מנת לתקן את העוול, נכון תעשה המדינה אם תוקיר ותכיר באופן מובחן באלו אשר שירתו ועודם משרתים בשירות צבאי ולאומי. הצעת חוק זו מבקשת למסד את מעמד המשרת באמצעות זכויות יתר – הן כלכליות והן זכויות אחרות. מטרת הצעת החוק היא לקבוע מעמד אזרחי מיוחד לאלו אשר מקריבים ממיטב שנותיהם, ולעתים אף מסכנים את חייהם ומשלמים מחירים כבדים בגוף ובנפש, למען כלל אזרחי מדינת ישראל. הצעת החוק קובעת כי מי ששירת שירות צבאי או לאומי, זכאי לתעודת משרת, שמקנה לו הטבות שונות, זאת לצד הקביעה כי העדפה או הענקת הטבה או הנחה לנושא תעודת משרת היא העדפה מותרת ולא תיחשב אפליה אסורה. לצד זאת, הצעת החוק מבקשת לקבוע כי הטבות מסוימות שהמדינה מעניקה, יינתנו אך ורק לאלו המשרתים אותה. מעבר לערך הצדק, יש בכך גם כדי לתמרץ את אלו שאינם משרתים, להצטרף למעגל התורם למדינה.

בסעיף 4 מוצע לקבוע כי תינתן עדיפות בקבלת מועמד לשירות המדינה ששירת בשירות צבאי, לאומי או אזרחי.

בסעיף 5 מוצע לקבוע כי משרת בלבד, או בן זוגו, יוכלו להשתתף בתוכניות המדינה לסבסוד או הנחה ברכישת דירה. משרת ששירת כלוחם, יהיה זכאי לקדימות מבין המועמדים לקבלת ההטבה.

בסעיף 6 מוצע לקבוע כי לא יינתן סבסוד מטעם המדינה, במישרין או בעקיפין, עבור מי שאינו משרת. כיום מסבסדת המדינה סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה במיליארדים רבים, כאשר נתח משמעותי

מסכומים אלה מוענק למוסדות עבור סטודנטים שלא שירתו את המדינה. גם תלמידי ישיבות מקבלים תקצוב כנגד תלמידים שאינם משרתים. העוול במקרים אלה הוא כפול – לא די שצעירים שאינם משרתים את המדינה, מקדימים את בני גילם שכן משרתים ברכישת השכלה או מקצוע, בכניסה לשוק העבודה ובצבירת ניסיון תעסוקתי, הם גם עושים זאת בסבסוד מקופת המדינה, בסכומים של עשרות אלפי שקלים לשנה עבור כל סטודנט.

כולם כמובן זכאים להתקבל וללמוד במוסדות אקדמיים ואחרים, אך הם ייאלצו לשאת בעלות המלאה של לימודיהם, ללא כל השתתפות מטעם המדינה. זו תינתן אך ורק למי ששירת אותה.

סעיף 7 מבקש למנוע פגיעה שלא כהוגן במי שנמנעה ממנו היכולת לשרת שירות צבאי או אזרחי מטעמים רפואיים. לפיכך מי שלא שירת מטעמים רפואיים, לא ייחשב כמי שלא שירת לעניין חוק זה, ועל כן יהיה זכאי להתמודד למשרה בשירות המדינה, יוכל להשתתף בתכניות המדינה להטבות בדיוור (אך לא יזכה לעדיפות כמשרת), ומוסד לימודים על תיכוני יקבל סבסוד עבור לימודיו.

בסעיף 8 מוצע להעניק נקודת זיכוי אחת בחישוב המס ללוחמים המשרתים שירות מילואים פעיל, וכן לקבוע הטבה למעסיקי עובדים המשרתים במילואים, באופן שבו 5% מהמס שמעסיק מנכה ממשכורת של משרת מילואים, יקוזז מסכום המס בו מחויב המעסיק. מעסיקים רבים נרתעים מלהעסיק עובדים המשרתים במילואים, עקב ההיעדרויות הממושכות, וניתן לצפות כי מגמה זו תחריף כעת כאשר מספר ימי המילואים השנתיים צפוי לגדול באופן משמעותי. הטבה זו תוענק עבור כל אחד מעובדי המעסיק המשרת במילואים ומבקשת לאזן ולתמרץ העסקת אנשי מילואים.

בנוסף, כדי שלא לפגוע במי שעבר את הגיל הרלוונטי למסלולי השירות, מוצע להחריג לעניין חוק זה את מי שמלאו לו 24 שנים עם כניסת חוק זה לתוקפו.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת משה סעדה וקבוצת חברי כנסת (פ/4709/25).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
" בחשוון התשפ"ה (11.11.2024)